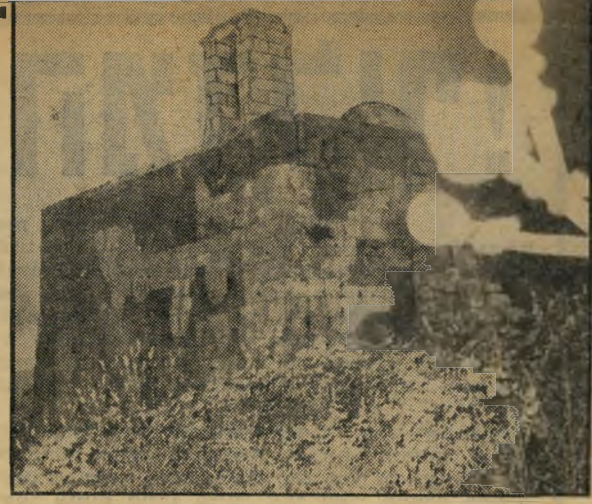

לבגין זה כדאי אך בליכוד יש המתנגדים לכך

השבוע תיפול ההכרעה

אינקוויזיט! ביורעם!

רוב חלקי הכנסת, וביכללם השמאל הקיצוני, תעמיד את מיפלגת העבודה במצב מגוחך, כאופוזיציה ימנית.

● היא תפלו את המערך, כיוון שמס"ם תצטרך להצביע עם הליכוד, מס"ם סובלת בפרשה זו מטראומה ישנה, כיוון שקיבוץ השומר-הצעיר ברעם יושב על אדמות הכפר הנטוש בירעם, מול כל התאשמות העקיצות, טענה מס"ם תמיד שהיא יושבת על האדמות רק זמנית, עד שיוחזרו העקורים, ושהיא תומכת בהחזרתם.

● הכל מצביע, אם כן, בכיוון אחד, אך לפתע הודקרו לעיני בגין נימוקים הפוכים, שקשה לו להתעלם מהם.

● התברר גודל החזרת העקורים קיבלה אף היא תנופה חדשה, כשבראשה עומדים בני המושבים הסמוכים לשני הכפרים, אומנם, עקרי בירעם ואיקרית הבטיחו כי אינם מתכוונים לתבוע בחזרה את האדמות שנמסרו למושבים ולקיבוצים, אך בנדרהמושבים חוששים כי הבר טחה זו תישכח בעתיד וכי הם יידרשו להחזיר את האדמות.

● בקרב הליכוד יש אנשים וחוגים ששיגאתהערבים היא מרכיב מרכזי באופיים. מנגינם הטיבעי הוא אמון לין, לשעבר ראש המחלקה הערבית של מס"ם, המתנגד באופן קיצוני להחזרת, לין, שהצליח לגייס לצידו את כל חטיבת לע"ם בליכוד, אימץ לעצמו את הטענה של גולדה מאיר, כי החזרת עקורי בירעם ואיקרית תשמש את לבני כל הכפרים העקורים לתבוע את החזרתם — אף שנסיונות סילוקם מאדמותיהם לא דמו לנסיונות המיוחדות של בירעם ואיקרית.

נראה כי מול טענות אלה התערערה עמדתו של בגין. המנהיג הרגיל לכפות את דעתו על אנשיו, החל מדבר לפתע בלשון „דעתי האישית — ואני מדגיש האישית — היא...“

ברור כי בגין אינו מוכן לתמוך בהחזרת עקורי איקרית, צימצום העניין לבידעם בלבד יסל להיראות כפשרה בין האגפים השונים של הליכוד, אך מיני הוועדה, בראשותו של שרון, מטיל בספק גם את נכונותו של בגין לכפות פשרה זו.

אם כן, יהיה זה סימן מובהק לכך שהקו האנטי-ערבי העיקרי השתלט על הליכוד כולו.

כמה יתרונות חשובים:

● מכיוון שבני בירעם הם ערבים לכל דבר, תחשלת הידיעה עם החזרתם את העולם כולו. העובדה שהחלטה תברא דווקא מצד ממשלת הליכוד, שיצא לה שם של שילטון אנטי-ערבי קיצוני תוסיף ממד נוסף לסנסציה, תהפוך אותה לניצחון תעמולתי ממדרגה ראשונה.

● החלטה כזאת תשפר כאופן ניכר את תדמיתו האישית של בגין בעולם, תחזק בארץ ובעולם את טענתו שהוא מנהיג ליברלי, שוחר-צדק ואיש-שלום.

● החזרת עקורי בירעם יכולה להיות מישקל גודי להתנהלות יהודית בגדה המערבית, לפחות בעיני דעת הקהל העולמית והאמריקאית.

● הדבר לא ייראה כשינוי-עמדה אופורטוניסטי, מכיוון שתנועת-החזרת גדלה מתמיד בהחזרת עקורי בירעם. ההבר יתקבל גם על דעת אנשי-התנועה, מכיוון שעל פי האידיאלוגיה ה'בוטנינסקאית' יש מקום במדינה לבן ערב, בן נצרת ובני / כי דיגלי דגל טוהר ויושר...“

● הנימוקים למען צעד כזה הם סה ברורים, עד כי רבים היו בטוחים כי בגין יחליט על כך עוד לפני נסיעתו לארה"ב, כאחת המחנות להכשרת הקרקע לביקור. אולם בגין לא עשה זאת, בראיון הטלוויזיוני אף ניכרה נימה חדשה של היסוס, השבוע החליטה ממשלתו להקים ועדה לבדיקת העניין, בראשה הוצב אריק שרון.

זעם אולימפי

כ ה גרם להיסוסיו של בגין?

כז לכאורה זיתה התפתחות הימים האחרונים צריכה דווקא לחזק אותו במגמתו, מיפלגת-העבודה החכוסה, החליטה להתנגד גם להבא להחזרת העקורים. למראית עין התקבלה החלטה שעוזרייתית זו בו יגלל התנגדותם של תושבי המושבים השכנים, אך למעשה היה ברור כי הפחד מפני זעמה האולימפי של גולדה עדיין רחבץ על המיפלגה. החלטה זו של מיפלגת-העבודה נתנה לבגין שני נימוקים נוספים להחזרת העקורים:

● החלטה של הליכוד בעניין זה, שתזכה בתמיכת

ק ריון הטלוויזיה העביר את הבשורה: מנחם בגין תומך בהחזרת העקורים לכפרים בירעם ואיקרית. על האקורן הופיע בגין, כשהוא משיב לשאלות מראיין בקול עייף-כלשהו. האם הוא בעד החזרת עקורי בירעם ואיקרית? „אני בעד החזרת עקורי בירעם“, השיב, הקריין, שאין לו איון אמונה, סיכם את הדברים: מר בגין הוא בעד החזרת עקורי בירעם ואיקרית. אולם בגין הקפיד מאד, השם איקרית לא נפלט מפיו.

בנו של ז'בוטינסקי

ק ריון הטלוויזיה, כמו לרוב ארחי ישראל, שני השמות בירעם ואיקרית הפכו זה מכבר לשם אחד, כאילו היו מחברים אוטומטית, כמו תל-אביב-יפו. הדבר טבעי, כי כימעט בכל המאבקים להחזרת העקורים הופיעו שני השמות יחדיו, גם מבחינה עניינית, אף כימעט שום הבדל בין שני המיקרים.

איקרית, כמו בירעם, שוכנת על גבול לבנון. איקרית רחוקה מן הגבול יותר מביירעם, הנמצאת על הגבול ממשי. בין איקרית והגבול יש כמה יישובים ירודיים, וגם יישוב ערבי שלא סולק משם מעולם.

כמו תושבי בירעם, גורחו תושבי איקרית מכפרם למחרת מלחמת-העצמאות, אחרי שוך הקרבות. להם, כמו לתושבי בירעם, הרבטה כי יוכלו לחזור תוך זמן קצר. בשני המיקרים היתה זו תרמית, שכל מטרתה לגשל את התושבים מאדמותיהם, בשני המיקרים ניתן חלק מן האדמות לקיבוצים ולמושבים חדשים.

ההבדל בין שני הכפרים נעוץ רק בהשתייכות הדתית. אנשי בירעם הם מאזוינים — בני כת נוצרית שקמה לפני 1300 שנים בידי כהן-דת בשם יונתן מארון. אנשי איקרית משתייכים לעדה היוונית-קאתולית, הרוגלת בי פולחן היווני-אורתודוכסי, אך המכירה בסמכות האפיפיור הקאתולי הלאטיני. שתי העדות מכירות בסמכות האפיפיור. לבני מנחם בגין זהו הבדל חשוב, שמקורו במסורת תנועתית. פתח בה ערי ז'בוטינסקי ו"ל, בנו של זאב ז'בוטינסקי ופרופסור למתימטיקה בחיפה, הוא הושפע מתחזות נועזות אשר הביאו אותו לדגל בברית עיברית-מארגנית, כי המארגונים, לפי תפיסתו, הם צאצאי המיני ניקים, שהיו עם כנעני, ובמילא קרובים לישראלים. ז'בוטינסקי-הבן התמסר לעניין בירעם מראשיתו. הוא היה הישראלי הראשון שפתח במאבק להחזרת עקורי בירעם, עוד בשנות ה-50, למרות שלא היה חבר בתנועת-החזרה, שממנה פרש אחרי שייצג אותה בכנסת הראשונה, הצליח לקרב את התנועה לעניין בירעם. מאז דוגלת תנועת-החזרה בהחזרת עקורי כפר זה.

לכפר איקרית לא היה מליץ-ישר כזה, רק עם בואו ארצה של תארכיבישוף יוסף ריא, שכהן כאן כראש העדה היוונית-קאתולית, קיבל גם המאבק להחזרת עקורי איקרית תנופה. בהנהגת ריא, ערבי ליד לבנון שהונן בארץ ושגול בארצות-הברית, נפתח המאבק הגדול המ-שותף להחזרת עקורי בירעם ואיקרית, הוא הגיע לשיאו כאשר צעד ריא בראש הפגנת-ענק בירושלים, שהשמיע את טענותיו מתחת לחלונותיה המוגפים של גולדה מאיר. המאבק הלך והתרחב, הקבוצה שפתחה בו, ובראשה אנשי העולם הזה — כוח חדש ושי"ח, גדלה בהירות, עד שכללה את חברי כל המיפלגות, אנשי-רוח וסופרים הרכיבו מישלחות אל גולדה מאיר ולהבריממשלתה. מרבית העיתונות הצדיקה את החזרת העקורים, היה נדמה כי גם עקשנותה האגדנית של גולדה מאיר לא תוכל לעמוד לאורך ימים מול תביעה כללית זו.

אך מלחמת יום-הכיפורים שמה קץ זמני למאבק. ממשלת רבין, שחזתה בפחד מתמיד מפני זעמה של גולדה, לא העזה לספל בעניין, אף כי גודע כי יצחק רבין עצמו תומך בתיקון העוול. אחרי שהארכי-בישוף ריא הועבר מן הארץ לקנדה, ואחרי שסיעת העולם הזה נעלמה מן הכנסת, גרדם המאבק לכמה שנים.

עם עליית הליכוד התחדשה הפרשה בצורה שונה. בשביל מנחם בגין מהווה פרשת בירעם מתנה מן השמיים. ברור לו שהחזרת עקורי בירעם תעניק לו

הבישוף ריא בראש הפגנת הענק בירושלים